

Informacje podstawowe

Nazwa przedmiotu	Dylematy zawodu dziennikarza w aspekcie prawnym
Prowadzący	dr Łukasz Goniak
Wydział	Wydział Nauk o Komunikacji i Dziennikarstwa
Kierunek	Dziennikarstwo i komunikacja społeczna
Poziom studiów	II
Profil studiów	ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarna
Moduł specjalnościowy	
Dyscyplina naukowa, do której odnoszą się efekty uczenia się	Nauki o komunikacji społecznej i mediach
Obowiązuje od roku akademickiego	2024/2025
Rok studiów	1
Semestr	1
Język wykładowy	polski
Status przedmiotu (obowiązkowy, do wyboru)	obowiązkowy
Odniesienie do kierunkowych efektów uczenia się (symbole)	DK2_W03, DK2_U13, DK2_K01, DK2_K09
Rodzaj zajęć (wybór z listy*)	wykład
Liczba godzin	30
Liczba ECTS	2
Wymagania wstępne	Student posiada podstawową wiedzę z zakresu prawa, nabytą np. podczas lekcji z WOSu, ewentualnie prawa prasowego/ autorskiego lub wstępu do prawoznawstwa.

Opis i cele przedmiotu Dylematy zawodu dziennikarza w aspekcie prawnym	Celem zajęć jest zaprezentowanie i omówienie wybranych (przykładowych) dylematów i wyzwań prawnych, z którymi w trakcie wykonywania zawodu muszą (mogą) mierzyć się dziennikarze. Codziennosc pracy dziennikarskiej przynosi bowiem sytuacje, w których dochodzi nierzadko do konfliktu dóbr chronionych prawem (np. wolność słowa i ochrona dóbr osobistych; tajemnica dziennikarska i dobro wymiaru sprawiedliwości etc.). W takich sytuacjach, w których „nie ma idealnego rozwiązania”, pojawia się oczywiście pytanie – co zrobić i jak się zachować? Zajęcia mają dostarczyć studentom wiedzy i umiejętności/kompetencji, które pozwolą w przyszłości podjąć właściwą (optymalną) decyzję w przypadku ujawniających się dylematów związanych z wykonywanym zawodem.
--	---

Treści programowe

Temat/blok zajęć:	Liczba godzin
Dylematy zawodu dziennikarza w aspekcie prawnym:	
1. Wprowadzenie do przedmiotu i prezentacja podstawowych informacji istotnych dla studenta (warunki zaliczenia, efekty do osiągnięcia, zakres tematyczny przedmiotu i in.).	2
2. Dziennikarstwo śledcze – dylematy i wyzwania dziennikarzy śledczych. Czy istnieje obowiązek zawiadomienia o przestępstwie przed publikacją prasową? Czy dziennikarz dopuszcza się przestępstwa nie zawiadamiając organów ścigania o możliwości popełnienia przestępstwa przed publikacją prasową? Jak w takiej sytuacji postępować?	2
3. Prowokacja dziennikarska - cz. I. Gdzie leży granica prowokacji dziennikarskiej? Co grozi dziennikarzowi za prowokację dziennikarską? Czy istnieją podstawy do wyłączenia prawnej odpowiedzialności dziennikarzy za popełnienie przestępstwa w ramach prowokacji dziennikarskiej?	2
4. Sprawa Endy Gęsiny-Torresa jako przykład prowokacji dziennikarskiej (cz. II) i konsekwencji prawnych dla dziennikarza. Omówienie przestępstwa fałszywego zeznania (art. 233 kk), fałszywego zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa (art. 238 kk) i fałszu materialnego (dokumentów; art. 270 kk). Orzecznictwo sądów polskich i ETPCZ w sprawie Gęsiny-Torresa, w tym okoliczności potencjalnie przemawiających za brakiem odpowiedzialności dziennikarza.	2

5. Dziennikarz na granicy z Białorusią w trakcie kryzysu - służba państwu czy społeczeństwu? Ważniejsze jest bezpieczeństwo granic czy respektowanie praw człowieka? Jak powinien się w takiej sytuacji zachować dziennikarz? Czym się kierować?	2
6. Łowca szpiegów u nas nie przejdzie, czyli o sprawie Observer i Guardian przeciwko Wielkiej Brytanii. Co zrobić w sytuacji sądowego zakazu publikacji o istotnym dla społeczeństwa (opinii publicznej) znaczeniu?	2
7. Tajemnica dziennikarska - cz. I. Istota i zakres, w tym co powinien zrobić dziennikarz w przypadku zwolnienia go przez sąd z tajemnicy dziennikarskiej? Zachowanie tajemnicy - prawo czy obowiązek? Czy można wydać informatora, który dopuścił się ciężkiego przestępstwa?	2
8. Sowa i Przyjaciele - taśmy Wprost. Co z możliwością założenia podsłuchu dziennikarzom i przeszukania pomieszczeń redakcji? Czy dziennikarz ma obowiązek wydać laptop, na którym zgromadzone są informacje objęte tajemnicą? Orzecznictwo sądów i ETPCZ	2
9. Nadużycie prawa do anonimatu i tajemnicy dziennikarskiej (m.in. sprawa Katarzyny Włodkowskiej). Czy dziennikarz może korzystać z prawa do anonimatu, aby uniknąć odpowiedzialności prawnej?	2
10. Dostęp do informacji publicznej/ akt postępowania (sprawy). Czy dziennikarz może ujawniać informacje zawarte w aktach śledztwa/ dochodzenia? Co grozi za ujawnienie informacji z akt postępowania w publikacji prasowej? Orzecznictwo sądów polskich i ETPCZ. Okoliczności istotne z punktu widzenia popełnienia przestępstwa z art. 241 kk	2
11. Dziennikarz na sali sądowej. Co zrobić, aby móc utrzymywać i relacjonować przebieg rozprawy? Jak się zachować na sali sądowej? Jakie prawa ma sąd? Kogo dziennikarz może pokazywać w swoim materiale?	2
12. Przestępstwo naruszenia miru domowego w praktyce dziennikarskiej	2
13. Przedsądy w pracy dziennikarza Czy zakaz przedsądów ma sens? O prawie do obrony, zasadzie domniemania niewinności i okolicznościach na korzyść oskarżonego jako podstawie wyroku	2
14. Udział dziennikarza w zgromadzeniu publicznym. Czy policja ma prawo usunięcia dziennikarza z protestu? Czy dziennikarz powinien spełnić żądanie policji? Jakie inne wyzwania i dylematy czekają dziennikarza w trakcie zgromadzenia publicznego? Orzecznictwo sądów polskich i ETPCZ	2
15. Egzamin końcowy. Zaliczenie wykładu	2
Łącznie godzin:	30

Opis przedmiotowych efektów uczenia się i sposoby ich weryfikacji

Kategoria efektu (W, U, K)	<u>Kierunkowe</u> efekty uczenia się (co ogólnie <i>absolwent po tych studiach będzie wiedział i umiał</i>)	<u>Opis przedmiotowych</u> efektów uczenia się (wylącznie czasownikami operacyjnymi - czynności, które da się zweryfikować, mierzalne; w nawiasie należy podać numery tematów zajęć, które realizują dany efekt) (co konkretnie <i>student po tym przedmiocie</i> będzie wiedział i umiał)	<u>Sposoby weryfikacji</u> efektów uczenia się (np.: kolokwium pisemne, egzamin ustny, egzamin pisemny, sprawozdanie, prezentacja na zajęciach, raport, projekt indywidualny, grupowy..)
DK2_W03	W pogłębionym stopniu zna i rozumie praktyczne zastosowanie norm etycznych i regulacji prawnych w działalności zawodowej związanej z kierunkiem dziennikarstwo i komunikacja społeczna	W1 – student identyfikuje obowiązki prawne, które wiążą się z pracą dziennikarza, w tym okoliczności obciążające i ewentualnie łagodzące (usprawiedliwiające) jego działanie (podjęte „kontrowersyjne” decyzje), w szczególności wynikające z literatury przedmiotu oraz orzecznictwa sądów polskich i ETPCZ (tematy 2, 4, 10, 11 i 12) W2 – student rozpoznaje prawa, jakie przysługują dziennikarzowi w pracy dziennikarskiej, w szczególności te, które nie zawsze są respektowane przez organy władzy publicznej (traktowane są jak „zło konieczne”, nieco „po macoszemu”), a które są istotne z punktu widzenia pracy dziennikarza (tematy 6, 7, 8 i 14)	Egzamin końcowy w formie testu oraz dwóch pytań otwartych
DK2_U13	Potrafi w pogłębionym stopniu stosować zasady etyki zawodowej w zakresie własności intelektualnej i prawa prasowego	U1 – student wykrywa zjawisko nadużycia praw przez dziennikarzy/ media, w identyfikuje (nazywa, wymienia) przykłady takich zachowań (temat 9) U2 – rozwiązuje dylematy etyczne i prawne mogące się ujawnić w pracy dziennikarza (praktyce dziennikarskiej) trafnie podając argumenty prawne przemawiające za przyjętym rozwiązaniem (temat 4 i 5)	Aktywność w trakcie wykładu (dyskusja), egzamin końcowy w części trzeciego pytania otwartego o wybranej sprawie (case; kazus)

DK2_K01	Jest gotów do krytycznej oceny posiadanej wiedzy i odbieranych treści w zakresie norm prawnych, zasad etyki ogólnej i zawodowej	K1 – student zachowuje ostrożność w wyrażaniu jednoznacznych opinii dotyczących sytuacji (spraw) „na pierwszy rzut oka” oczywistych i jednoznacznych (temat 3 i 4) K2 - student dyskutuje i zachowuje otwartość na odmienne od przyjętych przez niego oceny zachowań dziennikarza (temat 13) K3 – student wykazuje kreatywność w zakresie argumentów przemawiających za przypisaniem lub nie winy dziennikarzowi (temat 3 i 8)	Aktywność w trakcie wykładu (dyskusja), egzamin końcowy w części trzeciego pytania otwartego o wybranej sprawie (<i>case; kazus</i>)
DK2_K09	Odpowiedzialnie przygotowuje się do swojej pracy, projektuje i wykonuje działania związane z pracą w instytucjach medialnych	K4 – student zachowuje ostrożność w swoich działaniach związanych z np. prowadzonym śledztwem dziennikarskim/ prowokacją dziennikarską (temat 2, 3 i 4) K5 – student wykazuje kreatywność w zakresie pozyskiwania informacji, przede wszystkim bez wchodzenia w konflikt z prawem (temat 5, 10 i 14) K6 – student dba o niewchodzenie w konflikt z prawem (temat 4)	Aktywność w trakcie wykładu (dyskusja), egzamin końcowy w części trzeciego pytania otwartego o wybranej sprawie (<i>case; kazus</i>)

Metody dydaktyczne

(dostosowane do przedmiotowych efektów uczenia się)

1.	Wykład problemowy
2.	Dyskusja akademicka
3.	Praca z tekstami

Opis nakładu pracy studenta w ECTS

Kontakt z prowadzącym	Aktywność	Liczba godzin	Razem liczba godzin / ECTS
bezpośredni	udział w zajęciach	30	30/1
	udział w zaliczeniach poza zajęciami		
	udział w konsultacjach		
praca własna	przygotowanie do zajęć, osobiste lektury	15	30/1

	przygotowanie do testu końcowego	15
--	----------------------------------	----

Kryteria oceny końcowej

(Opis składowych oceny końcowej zajęć, rozkład procentowy lub punktowy, informacja o dopuszczalnej liczbie nieobecności, inne kryteria)

Na ocenę końcową składają się:

1. Aktywność na zajęciach (wykładzie) - 30%;
2. Wynik egzaminu – 70%

Egzamin składa się z trzech pytań otwartych, w tym co najmniej jednego kazusu (dylemat prawny) do rozwiązania – 5 pkt za każde poprawnie rozwiązane zadanie (pytanie) – oraz dziesięć pytań testowych (jednokrotnego wyboru) – 1 pkt za każdą poprawną odpowiedź na pytanie.

Ocena końcowa = 1 + 2 (j.w.).

Punktacja w ramach egzaminu:

25 - 23 – 5
22 – 21 – 4,5
20 – 18 – 4
17 – 16 – 3,5
15 – 13 – 3

Punktacja za aktywność na zajęciach:

9 - 10 - 5
7 - 8 - 4,5
5 - 6 - 4
3 - 4 - 3,5
1 - 2 - 3

W zakresie efektów W1, U1, U2, K1, K2, K3, K4, K5, K6:

na ocenę 5:

- student w pogłębionym stopniu zna i rozumie praktyczne zastosowanie norm etycznych i regulacji prawnych związanych z wykonywanym zawodem dziennikarza, w tym poprzez znajomość przesłanek zastosowania tych norm, ewentualnych od nich wyjątków oraz okoliczności łagodzących (przemawiających na korzyść dziennikarza), stosując w pogłębionym stopniu te normy, trafnie identyfikując odpowiednie orzecznictwo, wykazując postawę omijania (minimalizowania) konfliktu z prawem;

na ocenę 4:

- student w większości zna i rozumie praktyczne zastosowanie norm etycznych i regulacji prawnych związanych z wykonywanym zawodem, w tym poprzez znajomość przeważającej liczby przesłanek zastosowania tych norm, ewentualnych od nich wyjątków

oraz okoliczności łagodzących (przemawiających na korzyść dziennikarza), przy niewielkiej pomocy stosując te normy, trafnie identyfikując odpowiednie orzecznictwo w przeważającej liczbie przypadków, zachowując znaczną ostrożność w sytuacjach konfliktowych;

na ocenę 3:

- student w podstawowym zakresie zna i rozumie praktyczne zastosowanie norm etycznych i regulacji prawnych związanych z wykonywanym zawodem, w tym poprzez podstawową znajomość przesłanek zastosowania tych norm, ewentualnych od nich wyjątków oraz okoliczności łagodzących (przemawiających na korzyść dziennikarza), stosując te normy przy wsparciu i pomocy, identyfikując orzecznictwo w podstawowym zakresie, wykazując w sposób minimalny postawę omijania (minimalizowania) konfliktu z prawem; Powyższa ocena jest dokonywana na podstawie oceny uzyskanej z egzaminu, w ramach którego sprawdzana jest nie tylko wiedza, ale i praktyczna umiejętność jej wykorzystania (do rozwiązania kazus prezentujący problematyczną sytuację), a także oceny za zaangażowanie (aktywność) w trakcie zajęć (merytoryczny głos w dyskusji - plus na koniec zajęć).

Literatura obowiązkowa

1.	Kowalewska-Borys E., Prawnkarne aspekty śledztwa dziennikarskiego, Białystok 2016
2.	Wybrane orzecznictwo sądów polskich i ETPCZ.

Literatura uzupełniająca

1.	Sobczak J., Prawo prasowe. Komentarz, LEX.
2.	Brzozowska-Pasieka M., Olszyński M., Pasieka J., Prawo prasowe. Komentarz, Legalis (dostępny online dla studentów UKSW).
3.	Zaremba M., Prawo prasowe. Komentarz, LEX (dostępny online dla studentów UKSW).
4.	Goniak Ł., Żołnierze w służbie państwa w wojnie informacyjnej? Rola mediów i dziennikarzy na tle kryzysu migracyjnego na granicy z Białorusią w roku 2021 w świetle obowiązującego prawa. Przykład tygodników „Sieci” i „Gazeta Polska”, W: Kryzys w przekazach medialnych / Leśniczak Rafał, Stępnia Krzysztof (red.), 2023, Warszawa, Oficyna Wydawnicza ASPRA, s. 47-72.
5.	Goniak Ł., Nadużycie (prawa do) anonimatów przez dziennikarzy. Wymiar praktyczno-prawny, Roczniki Nauk Społecznych, 2023, vol. 51, nr 3, s.119142.
6.	Goniak Ł., Nowy wymiar mediów i dziennikarstwa w internecie, czyli o (nie)legalnych praktykach w świetle prawa i orzecznictwa polskich sądów W: W nowomediowej przestrzeni: dziennikarze, celebryci, politycy/ Jeziński Marek, Mateja Magdalena, Wojtkowski Łukasz (red.), 2014, Wydawnictwo UMK, s. 11-30.

7.	Wybrane przepisy: Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe, Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Ustawa z dnia 1 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego oraz Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego.
----	---

*** lista rodzajów zajęć**

- ☐ ćwiczenia (audytoryjne, translatoryjne, terenowe, warsztatowe, projektowe)
- ☐ ćwiczenia laboratoryjne, komputerowe
- ☐ lektorat języka obcego nowożytnego/starożytnego
- ☒ wykład kierunkowy
- ☐ wykład monograficzny lub konwersatorium monograficzne
- ☐ seminarium dyplomowe
(sem. magisterskie, licencjackie lub inżynierskie, na którym student pod kierunkiem opiekuna pracy przygotowuje pracę dyplomową, wykorzystując metody adekwatne do realizowanej tematyki badawczej)
- ☐ pracownia dyplomowa (programistyczna, chemiczna, fizyczna, biologiczna, inżynierska)
(zajęcia laboratoryjne, na których student pod kierunkiem opiekuna pracy przygotowuje pracę dyplomową wykorzystując metody adekwatne do realizowanej tematyki badawczej)